

Kwartalnik Badań Koniunktury

Nr 2/2023

Autorzy opracowania: Katarzyna Dębowska, Urszula Kłosiewicz Górecka, Jędrzej Lubasiński, Maciej Miniszewski, Anna Szymańska, Paweł Śliwowski, Aleksandra Wejt-Knyżewska, Katarzyna Zybortowicz

SPIS TREŚCI

1. MIK – komponenty i konstrukcja
2. Wartości MIK – pomiary z II kwartału 2023 r.
3. Wyniki badań ankietowych przedsiębiorstw –
pomiary z II kwartału 2023 r.
4. Aneks 1: Metodyka badań

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) - komponenty

**MIK to syntetyczna miara
znormalizowanych wskaźników prostych**

Poszczególne komponenty nawiązują do pytań w ankiecie, a zagregowane odpowiedzi służą do wyznaczenia wskaźników prostych dotyczących: wartości sprzedaży, nowych zamówień, zatrudnienia, wynagrodzenia, mocy produkcyjnych, inwestycji, płynności finansowej przedsiębiorstw.

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) – sposób wyznaczania

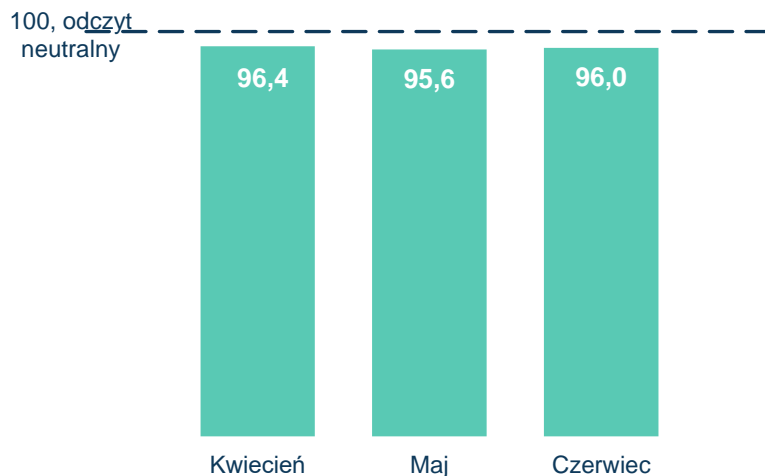

100 – punkt odniesienia, odczyt neutralny

<0;200> - przedział wartości MIK

Warstwę stanowi grupa przedsiębiorstw o tej samej wielkości (liczba zatrudnionych) i z tej samej branży.

MIK – comiesięczne zestawienie

96,0 pkt. wyniósł czerwcowy MIK

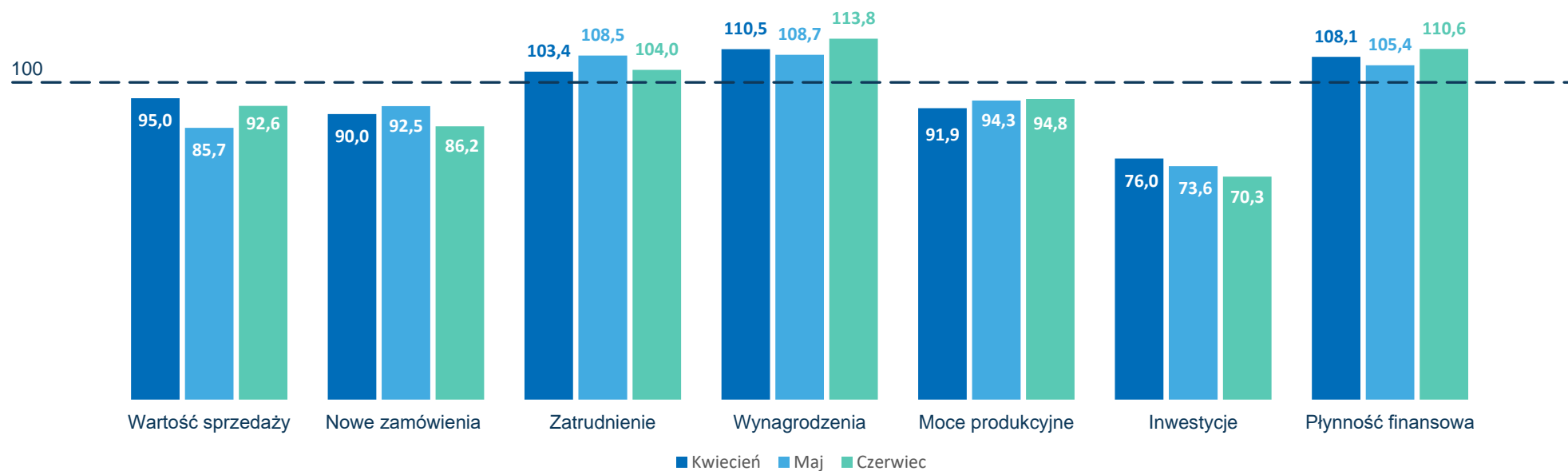
Miesięczny Indeks Koniunktury w czerwcu wzrósł o 0,4 pkt. względem poprzedniego miesiąca. W drugim kwartale najwyższy odczyt zanotowano w kwietniu. W porównaniu z poprzednim kwartałem obserwowana jest nieznaczna poprawa nastrojów przedsiębiorców.

Czerwcowy MIK mimo wzrostu, nie przyniósł wyraźnej poprawy nastrojów firm. W II kwartale największymi barierami w prowadzeniu biznesu były niepewność gospodarcza oraz koszty pracownicze. Prawdopodobnie w najbliższym czasie nie należy się spodziewać wzrostu MIK w związku z niepewną sytuacją geopolityczną oraz rosnącymi kosztami pracodawców.

MIK – według komponentów

Nastroje negatywne przeważały w czterech na siedem badanych komponentów

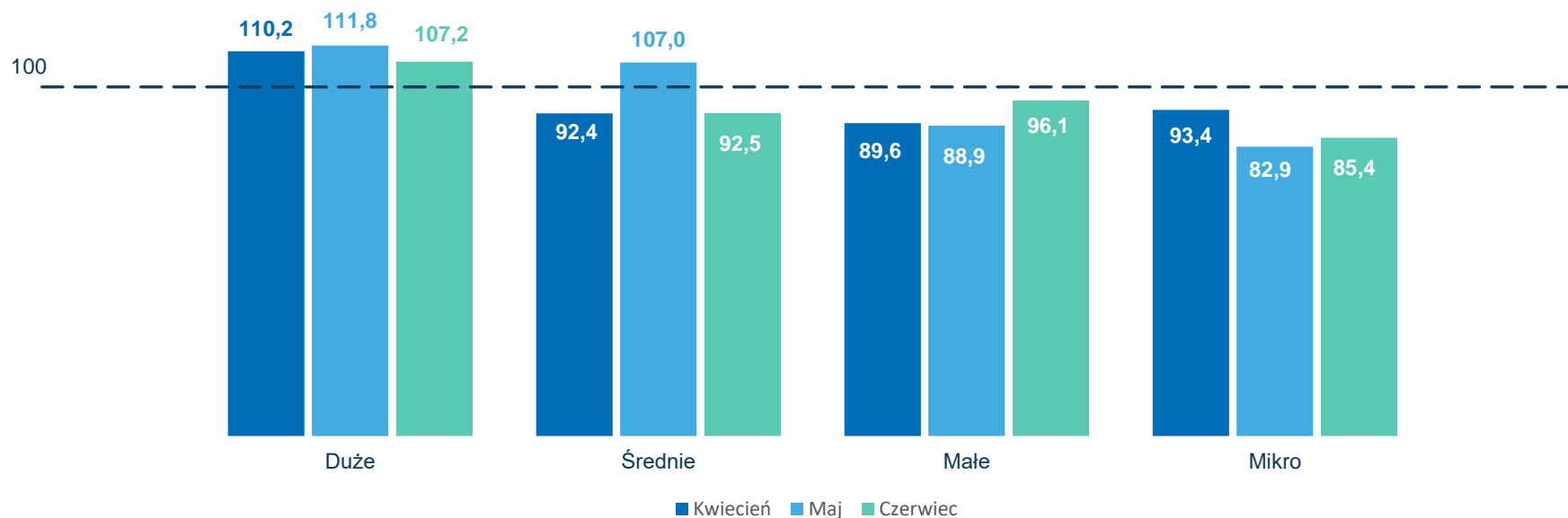
Przez cały drugi kwartał cztery na siedem wskaźników (wartość sprzedaży, nowe zamówienia, moce produkcyjne i inwestycje) osiągały wartości poniżej poziomu neutralnego (100,0 pkt.). Pozostałe trzy komponenty MIK, czyli zatrudnienie, wynagrodzenie i płynność finansowa osiągały w II kwartale poziomy wyższe niż neutralny. W czerwcowym odczycie komponent zatrudnienie odnotował spadek wartości o 4,5 pkt. m/m, a wynagrodzenia wzrost o 5,1 pkt. do poziomu 113,8 pkt. Wynik czerwcowego odczytu dotyczącego płynności finansowej firm (wzrost o 5,2 pkt. m/m) wskazuje na poprawę kondycji finansowej przedsiębiorstw, mimo utrzymującej się przewagi negatywnych nastrojów.

MIK – według wielkości przedsiębiorstw

Nastroje negatywne przeważają w małych i mikro przedsiębiorstwach

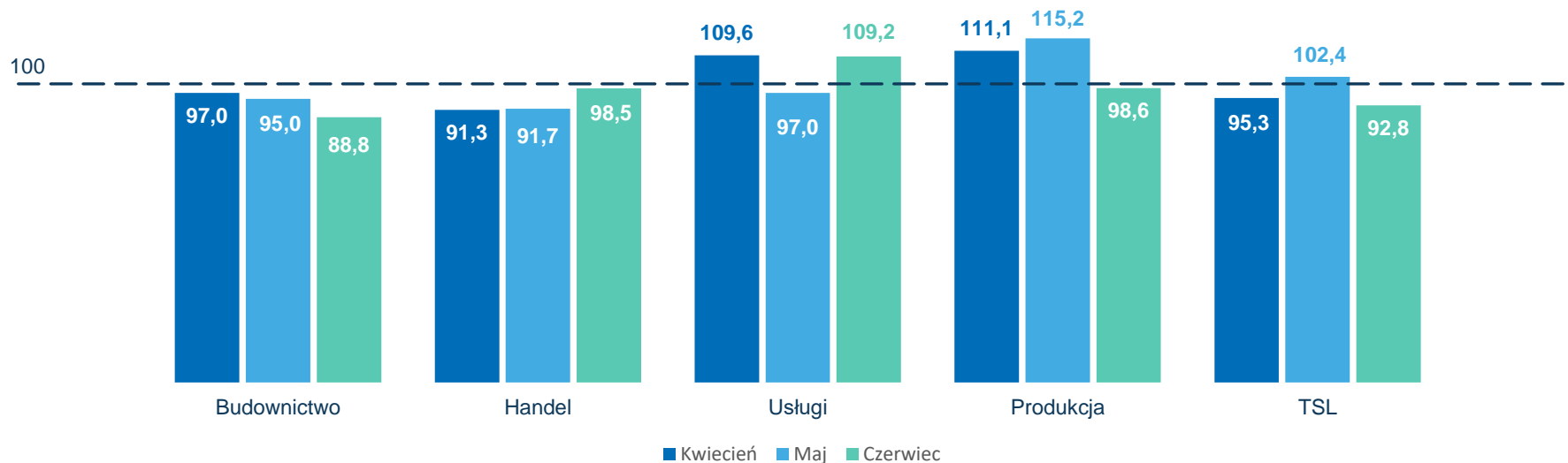
W czerwcu jedynie duże firmy osiągnęły poziom MIK powyżej neutralnego. Szczególnie mocno spadł odczyt MIK w średnich przedsiębiorstwach (o 14,5 pkt. m/m). Znacznemu spadkowi wartości indeksu towarzyszyła zmiana nastrojów przedsiębiorców z pozytywnych na negatywne. Jedynie w małych firmach wartości indeksu wzrosły w porównaniu do początku kwartału (o 6,5 pkt.). Utrzymująca się przewaga nastrojów pozytywnych wśród dużych firm wskazuje na ich lepsze dostosowanie się do działania w warunkach niepewnej sytuacji geopolitycznej.

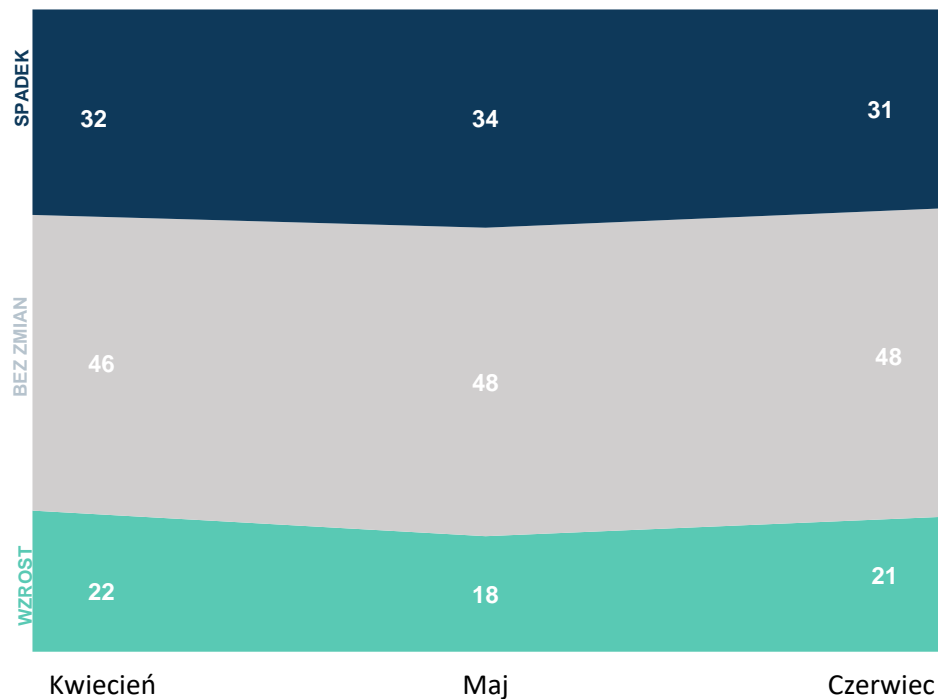
MIK – według branż

W drugim kwartale przewagę nastrojów pozytywnych widać w produkcji i w usługach

W czerwcu większość branż (poza usługami) zanotowała odczyty MIK poniżej neutralnego, co oznacza przewagę nastrojów negatywnych. Spadki m/m wartości MIK w czerwcu odnotowano w produkcji (o 16,6 pkt.), w branży TSL (o 9,6 pkt) oraz budownictwie (o 6,2 pkt.). Spadkowi wartości indeksu w produkcji i TSL towarzyszyła zmiana nastrojów przedsiębiorców z pozytywnych na negatywne. W handlu i budownictwie w całym drugim kwartale wśród przedsiębiorców przeważały nastroje negatywne.

Zmiany łącznej wartości sprzedaży w II kw. 2023 r.

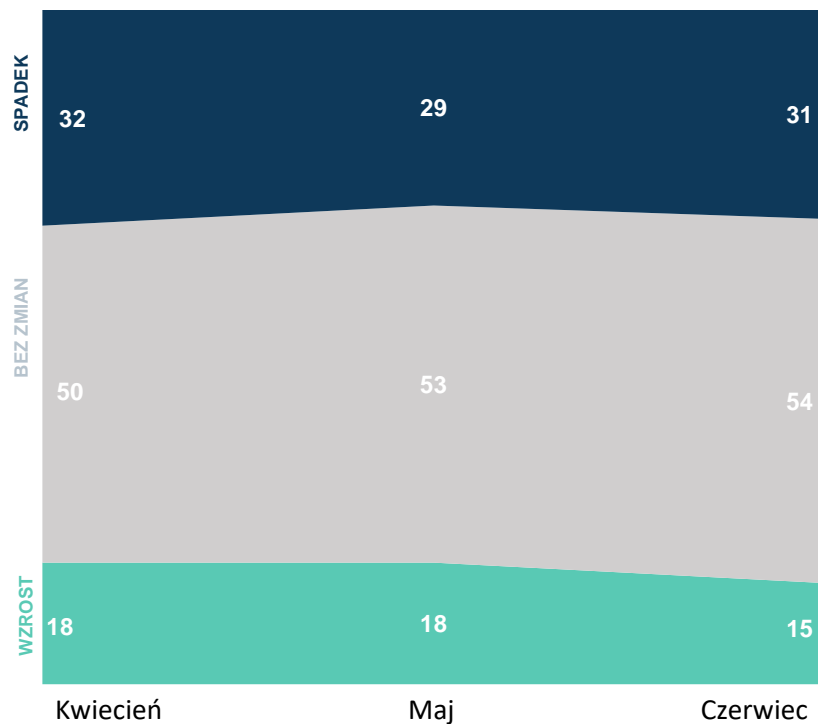

W czerwcu zmniejsza się przewaga firm ze spadkiem sprzedaży nad firmami ze wzrostem sprzedaży

Blisko co trzecia firma wskazuje na spadek wartości sprzedaży m/m, a co piąta na wzrost. W czerwcu udział przedsiębiorstw deklarujących spadek sprzedaży spadł o 3 pkt. proc. m/m do poziomu 31 proc. Wzrósł natomiast odsetek firm deklarujących wzrost wartości sprzedaży – o 3 pkt. proc. m/m, do 21 proc.

Niemal połowa firm deklarowała brak zmian wartości sprzedaży w drugim kwartale 2023 r.

Zmiana liczby nowych zamówień w II kw. 2023 r.

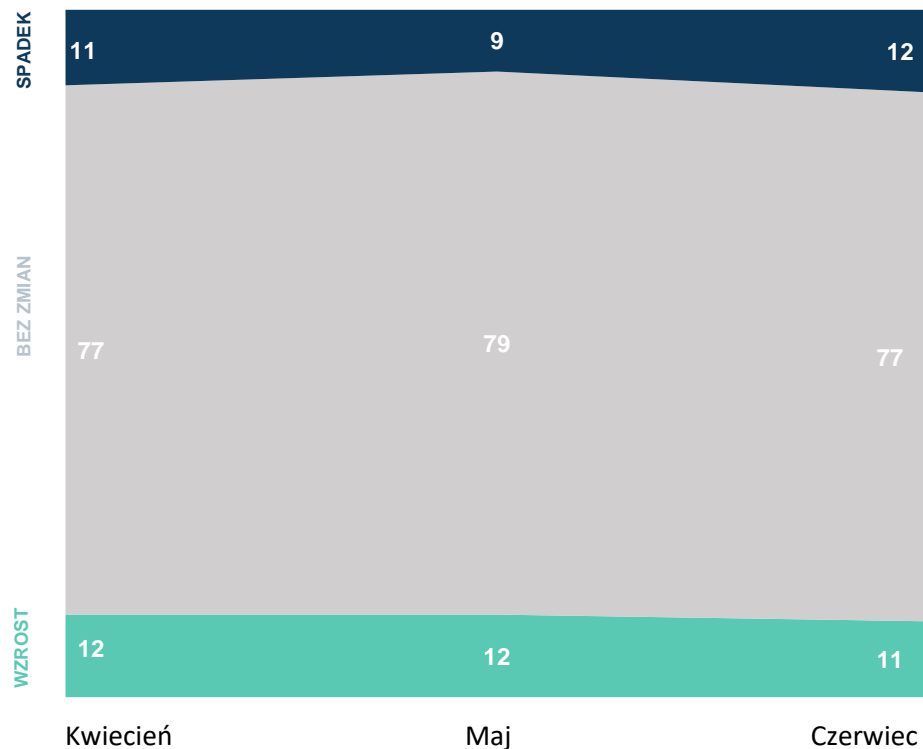

Zmiana liczby nowych zamówień koreluje ze zmianami wartości sprzedaży

Maj przyniósł pewne ożywienie w liczbie nowych zamówień, bowiem spadł (o 3 pkt. proc.) udział firm notujących mniejszą liczbę zamówień m/m. W czerwcu w porównaniu do maja znów wzrósł odsetek firm deklarujących spadek liczby nowych zamówień (do poziomu 31 proc.). W II kwartale 2023 r. nieco ponad połowa firm nie odczuwała zmian w liczbie nowych zamówień.

Zmiany w liczbie nowych zamówień wykazują tendencję podobną do zmian w wartości sprzedaży.

Planowane zatrudnienie na najbliższe trzy miesiące

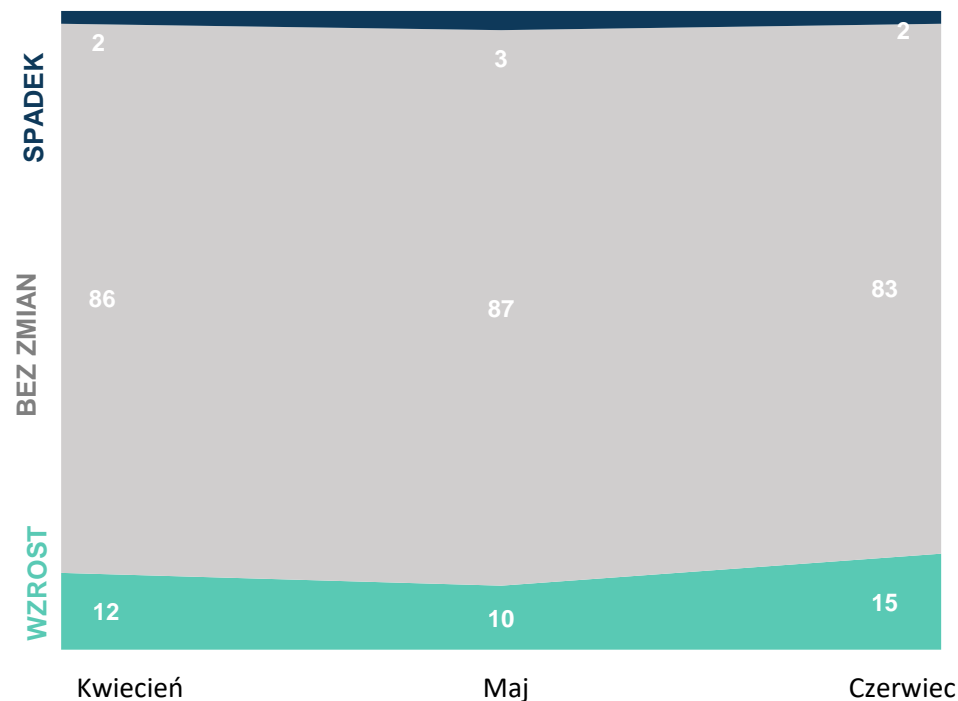

Sytuacja na rynku pracy wciąż jest stabilna

W czerwcu zdecydowana większość firm deklaruje utrzymanie zatrudnienia, mimo widocznego spadku o 2 pkt. proc. m/m. Pod koniec kwartału nieznacznie wzrósł odsetek planujących zwolnienia (o 3 pkt. proc. m/m). Odsetek firm, które chcą zatrudniać pracowników pod koniec kwartału jest niższy o 1 pkt. proc. od odczytu na początku kwartału.

Można się spodziewać, że sytuacja na rynku pracy pozostanie stabilna. Prawdopodobnie przedsiębiorcy nie planują drastycznych cięć zatrudnienia ani zwiększenia poziomu zatrudnienia.

Planowane wynagrodzenie na najbliższe trzy miesiące

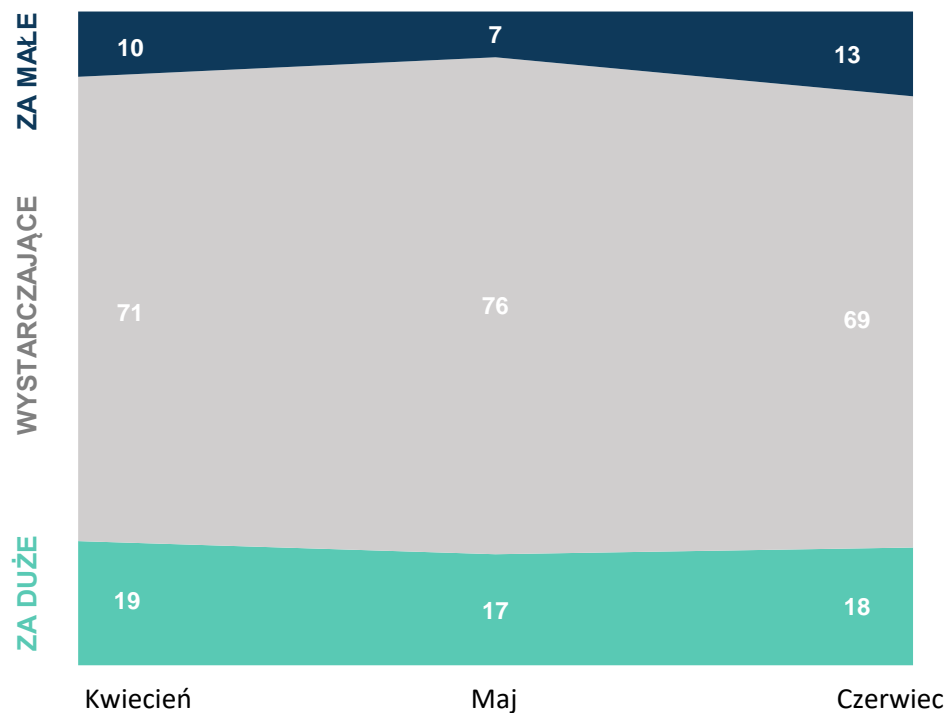

Więcej firm chce podnosić niż zmniejszać wynagrodzenia pracowników

Zdecydowana większość firm nie planuje zmian poziomu wynagrodzeń pracowników – w czerwcu 83 proc. wskazań. Utrzymuje się przewaga firm planujących podwyżki nad planującymi obniżki wynagrodzeń pracowników.

W porównaniu z początkiem kwartału zwiększył się udział firm planujących wzrost płac (o 3 pkt. proc., do 15 proc.), przy jednoczesnym utrzymującym się na poziomie 2 proc. odsetku firm planujących obniżki wynagrodzeń. Wzrost odsetka planujących podwyżki może się wiązać z ustawową podwyżką płacy minimalnej w lipcu.

Ocena stanu mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc

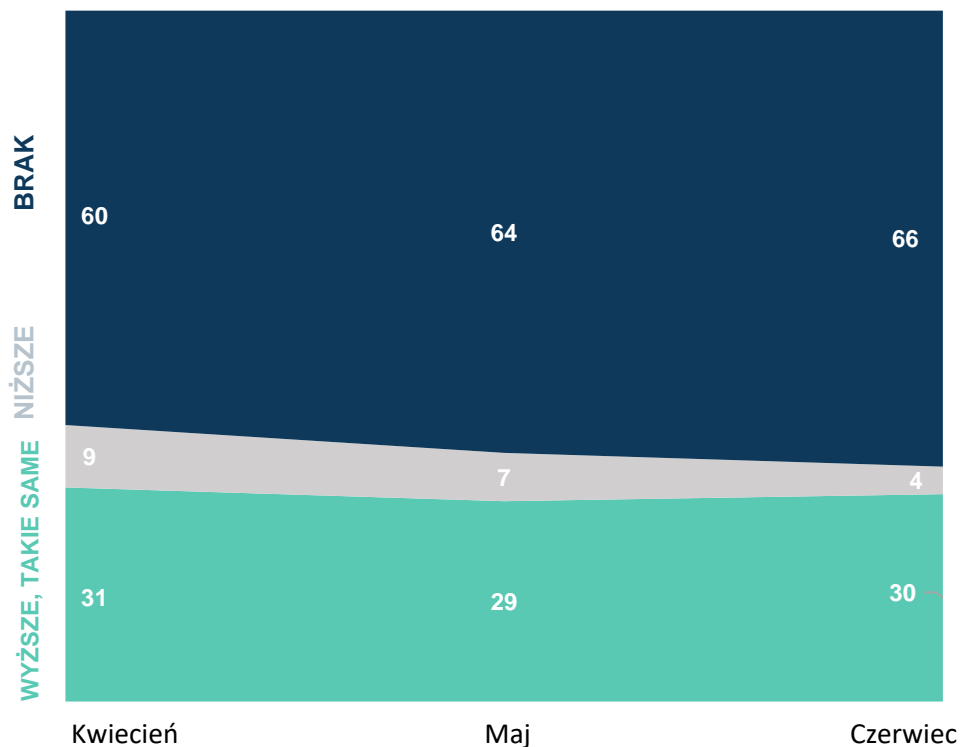

Większość przedsiębiorstw ma wystarczające moce produkcyjne

W czerwcu 69 proc. firm zadeklarowało posiadanie wystarczających mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc, przy jednoczesnym spadku odsetka takich wskazań o 2 pkt. proc. od początku kwartału. W II kwartale wzrósł udział wskazań firm ze zbyt małymi mocami produkcyjnymi, zaś odsetek wskazujących na posiadanie zbyt dużych mocy produkcyjnych nieznacznie spadł.

Koniec kwartału zakończył się z przewagą firm deklarujących zbyt duże moce produkcyjne nad firmami o zbyt małych mocach produkcyjnych. Dość znaczny udział deklaracji o zbyt dużych mocach produkcyjnych jest związany z wyhamowaniem tendencji wzrostowej w liczbie nowych zamówień i wartości sprzedaży.

Wydatki inwestycyjne firm

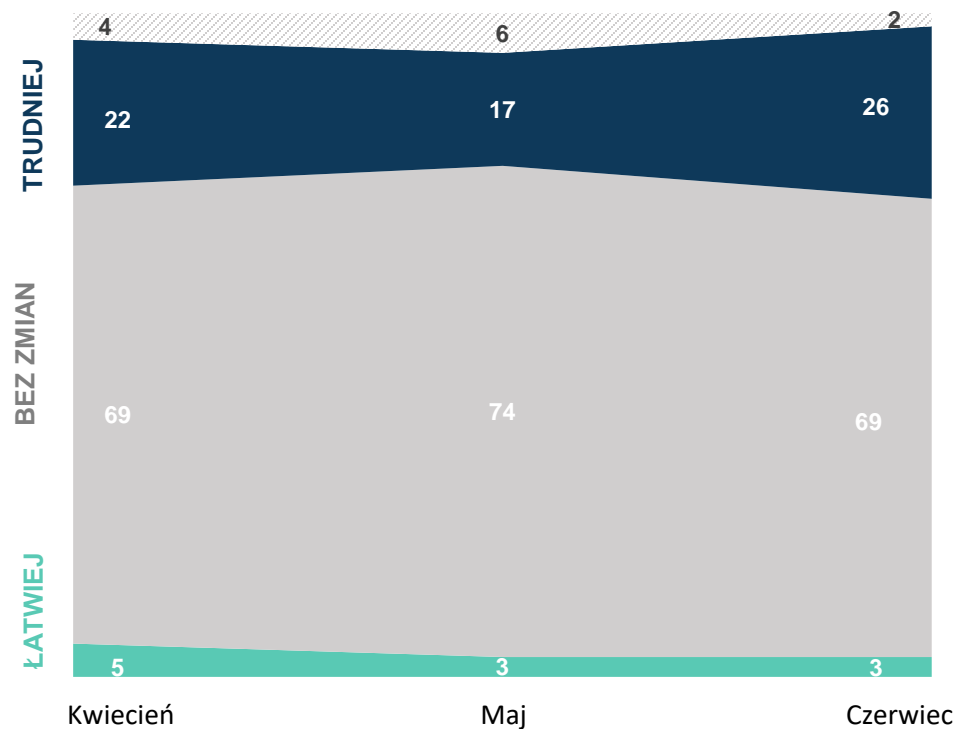

2/3 polskich firm nie ponosi wydatków inwestycyjnych

Udział firm, które nie poniosły żadnych wydatków inwestycyjnych w II kwartale zwiększył się z poziomu 60 proc. w kwietniu do 66 proc. w czerwcu. W czerwcu odsetek przedsiębiorstw, które zmniejszyły swoje wydatki inwestycyjne, był niższy o 3 pkt. proc. m/m. Udział firm zwiększających bądź utrzymujących na tym samym poziomie wydatki inwestycyjne był niższy o 1 pkt. proc. niż na początku kwartału.

Niepokój budzi wzrost odsetka firm deklarujących brak wydatków inwestycyjnych. Patrząc na utrzymujące się bariery prowadzenia biznesu w postaci niepewności sytuacji gospodarczej, wzrostu kosztów pracowniczych i cen energii można się spodziewać, że poziom wskaźników na wydatki inwestycyjne raczej nie poprawi się znacząco w najbliższym czasie.

Dostęp do finansowania zewnętrznego

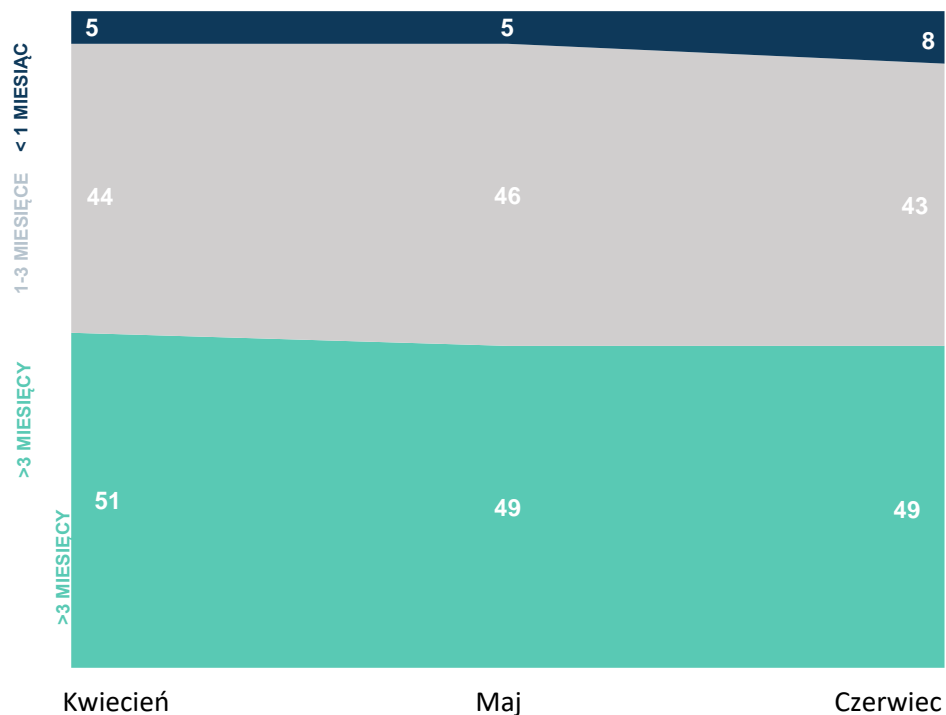

Większość firm nie zauważyła zmian w dostępie do finansowania zewnętrznego

W czerwcu udział firm deklarujących trudniejszy dostęp do finansowania zewnętrznego wzrósł m/m o 9 pkt. proc. do poziomu 26 proc. Jednocześnie udział firm, które dostrzegły ułatwienie w dostępie do zewnętrznych źródeł finansowania, pozostał na tym samym minimalnym poziomie.

Ocena dostępu do finansowania zewnętrznego na koniec II kwartału jest nieco lepsza niż na koniec pierwszego kwartału (marzec 2023 r.), gdy 29 proc. przedsiębiorców deklarowało, że dostęp do zewnętrznego finansowania jest trudniejszy.

Ocena płynności finansowej firmy

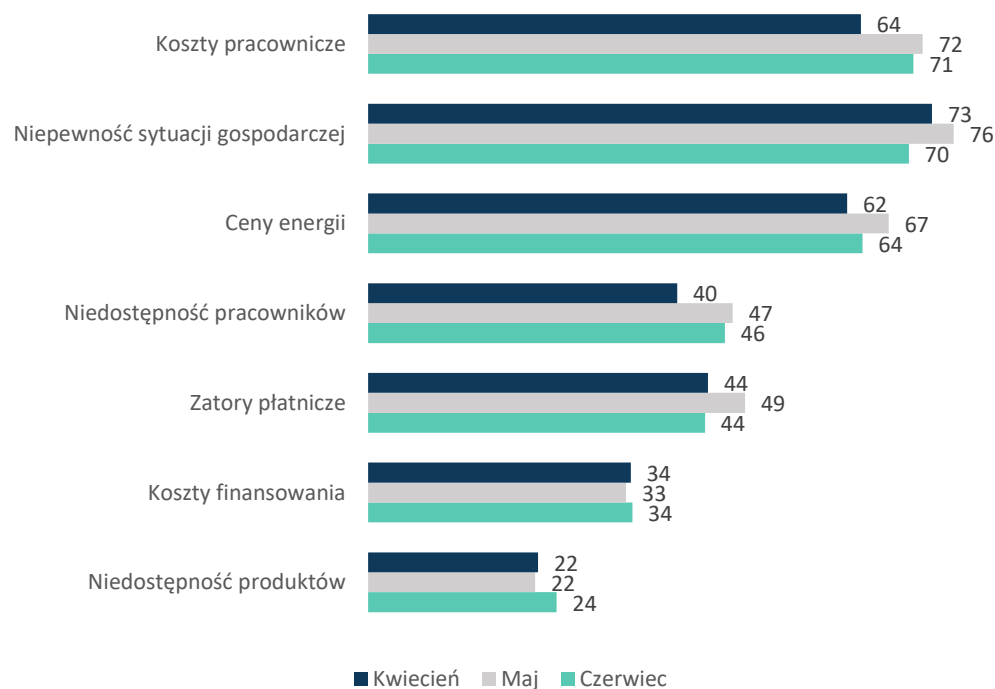

Płynność finansowa firm pozostaje stabilna

W II kwartale 2023 r. niemal co druga firma deklaruje, że posiada środki umożliwiające funkcjonowanie powyżej 3 miesięcy. Ponad 40 proc. przedsiębiorstw dysponuje środkami wystarczającymi na funkcjonowanie od jednego do trzech miesięcy. W czerwcu zwiększył się udział firm, które nie miały środków na działanie dłużej niż miesiąc (o 3 pkt. proc., do 8 proc.).

W porównaniu z I kwartałem 2023 r. zmniejszył się udział przedsiębiorców dysponujących środkami pozwalającymi na funkcjonowanie na rynku powyżej 3 miesięcy. W I kwartale ten udział wynosił w każdym miesiącu nieco powyżej 50 proc.

Znaczenie barier działalności

Największe bariery stanowią koszty pracownicze oraz niepewność sytuacji gospodarczej

W czerwcu najczęściej wskazywaną barierą w prowadzeniu działalności gospodarczej były rosnące koszty pracownicze (71 proc.), niepewność sytuacji gospodarczej (70 proc.) oraz wysokie ceny energii (64 proc.).

Podobnie jak w pierwszym kwartale 2023 r. koszty pracownicze, niepewność gospodarcza oraz ceny energii były barierami prowadzenia biznesu najczęściej eksponowanymi przez przedsiębiorców. Wskazania na te bariery wynikają z niestabilnej sytuacji geopolitycznej, obserwowanego spowolnienia gospodarczego, a także rosnących wynagrodzeń pracowników.

Komentarz PIE

19

Od trzech miesięcy poziomy MIK oscylują wokół 96 pkt., co oznacza pewną stagnację w negatywnej ocenie koniunktury. Jednak, zważywszy na komponenty, z których zbudowany jest MIK, obserwujemy pewne zmiany. W czerwcowym odczycie wzrósł wskaźnik wartości sprzedaży. To zapewne reakcja na odnotowany w poprzednim miesiącu wzrost wskaźnika liczby nowych zamówień. Zwiększony popyt na produkty lub usługi obserwowany w kwietniu przełożył się na większą wartość sprzedaży w maju. Niestety, w ostatnim odczycie znów zanotowaliśmy spadek wskaźnika nowych zamówień. To przełożyło się na większy udział firm ze zbyt dużymi mocami produkcyjnymi (18 proc.) w porównaniu z deklarującymi zbyt małe moce produkcyjne (13 proc.).

Większe przychody firm przekładają się na wzrost wskaźnika płynności finansowej. Obecnie około połowa (49 proc.) firm deklaruje, że ma wystarczające środki finansowe na funkcjonowanie powyżej 3 miesięcy, a 43 proc. na funkcjonowanie od 1 do 3 miesięcy. Jednak środki finansowe rzadko przekładają się na inwestycje. Około 2/3 przedsiębiorstw nie poniosło wydatków inwestycyjnych w ostatnich 3 miesiącach, głównie z powodu braku potrzeby inwestowania, a nie braku środków finansowych.

Zbliżający się termin wprowadzenia wyższej płacy minimalnej przekłada się na deklaracje firm co do planów związanych z wynagrodzeniami. W najbliższych 3 miesiącach 15 proc. przedsiębiorstw planuje podwyżki wynagrodzeń. Obecnie koszty pracownicze są wskazywane jako najbardziej uciążliwa bariera funkcjonowania przedsiębiorstw. Deklarowana dobra płynność finansowa może być czynnikiem sprzyjającym firmom w radzeniu sobie z rosnącymi kosztami pracowniczymi.

Rosnące koszty pracownicze determinują decyzje dotyczące zwolnień pracowników. Obecnie 12 proc. firm planuje zwolnienia pracowników, zaś miesiąc wcześniej 9 proc. O zwolnieniach nie myślą jednak duże firmy. Co piąta chce zwiększyć zatrudnienie w najbliższych 3 miesiącach, w szczególności firmy budowlane i produkcyjne, co jest zapewne związane z zapotrzebowaniem na pracowników w sezonie letnim. Niedobory pracowników zostały w pewnej części wypełnione przez zatrudnienie cudzoziemców. Z naszych badań wynika, że co czwarta firma zatrudnia cudzoziemców spoza krajów UE.

Komentarz BGK

W czerwcu, podobnie jak w całym II kwartale, indeks MIK stabilizował się na niskim poziomie. Nie ma istotnych zmian w aktywności czy też w ocenie nowych zamówień, w których nadal przeważają pesymistyczne oceny. Niemniej, firmy utrzymują popyt na pracę oraz ulegają presji płacowej. Daje to nadzieję, że odczuwalne spowolnienie gospodarcze będzie miało charakter przejściowy, bowiem nie dotknie znacząco kondycji rynku pracy. W podziale sektorowym lepiej prezentują się usługi oraz handel, natomiast słabiej budownictwo, przetwórstwo przemysłowe i branża TSL. Jest to zgodne z tendencjami obserwowanymi w innych gospodarkach, w tym w strefie euro. Wciąż niski pozostaje odsetek odpowiedzi dotyczących ponoszonych nakładów inwestycyjnych. Jest to sygnał, że relatywnie mocne w tym względzie twarde dane z gospodarki realnej za pierwsze trzy miesiące bieżącego roku mogą być trudne do powtórzenia w kolejnych kwartałach.

Utrzymuje się przy tym tendencja związana z pogarszającym się dostępem do finansowania, w warunkach wyższych stóp procentowych i większej restrykcyjności polityki kredytowej banków. Podobnie jak w poprzednich kwartałach, problem ten nie wywołuje istotnych kłopotów z zachowaniem płynności. Odpowiedzi w tym obszarze są jedynie nieznacznie słabsze od notowanych przeciętnie w ostatnich latach.

Comiesięczny monitoring nastrojów polskich przedsiębiorstw - Metodyka badań

Główne punkty metodyki badań:

- Wszystkie prezentowane dane zostały opracowane na podstawie badań przedsiębiorstw realizowanych na początku każdego miesiąca od stycznia 2021 r. na zlecenie PIE i BGK.
- Przeprowadzenie comiesięcznych badań ankietowych przy użyciu techniki CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) na losowo-kwotowej próbie 500 przedsiębiorstw, w 4 kategoriach wielkości i 5 sektorach branżowych.
- Wnioskowanie o populacji polskich przedsiębiorstw przy poziomie ufności 0,95 z błędem szacunku 4%.
- Pomiar w pierwszym tygodniu każdego miesiąca.
- Wyniki podawane publicznie przez PIE i BGK w drugim tygodniu miesiąca, ok. 10 dnia każdego miesiąca.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.

Bank Gospodarstwa Krajowego to polski bank rozwoju – jedyna taka instytucja w Polsce. Bank aktywnie wspiera rozwój społeczno-gospodarczy kraju. Realizując strategiczne projekty rozwojowe finansuje m.in. największe inwestycje infrastrukturalne, zwiększa dostęp Polaków do mieszkań oraz pobudza przedsiębiorczość polskich firm w kraju i za granicą. Jest inwestorem w funduszach, których aktywami zarządza Polski Fundusz Rozwoju. Pracownicy banku mają wysokie kompetencje w realizacji projektów służących rozwojowi kraju. Dbając o zrównoważony rozwój kraju, Bank jest obecny w każdym regionie Polski. W 2018 r. rozpoczął ekspansję, otwierając przedstawicielstwa zagraniczne, które dziś działają już w Brukseli, Frankfurtzie, Londynie i Amsterdamie. BGK ma unikalne doświadczenie w finansowaniu, inwestowaniu, udzielaniu poręczeń i gwarancji oraz dystrybucji funduszy unijnych. Odgrywa znaczącą rolę w realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, która jest kluczowym dokumentem w polityce gospodarczej Polski. Podstawą działalności BGK jest odpowiedzialny, etyczny i zrównoważony biznes, dlatego Bank podejmuje szereg inicjatyw promujących przedsiębiorczość, innowacje, ekologię oraz uczciwe traktowanie pracowników, partnerów i klientów.